

Sidosryhmien opas ympäristöministeriön green deal –sopimukseen

Ympäristöministeriön opas sidosryhmille sopimuksen valmisteluun,
sopimuskauteen ja sen päättämiseen

Sisällys

1. Tausta ja tarve	2
1.1.Green deal –sopimusten elinkaaren, roolien ja hyötyjen selkiyttämistä varten opas sidosryhmille	
1.2 Milloin green deal -sopimus kannattaa tehdä?	
2. Vapaaehtoisten sopimusten elinkaaren vaiheet	5
2.1 Tarpeentunnistaminen.....	6
2.2.Valmisteluvaihe	6
2.3 Sopimusneuvottelut.....	7
2.4 Sopimuksen solmiminen	9
2.5. Sopimuskausi (ennen väliarviointia)	9
2. 5.1 Väliarviointi	11
2.5.2.Sopimuskausi (väliarvioinnin jälkeen).....	12
2.6.Loppuarviointi	12
2.6.1 Sopimuksen päättäminen tai jatkosta sopiminen.....	12

1. Tausta ja tarve

Ympäristöministeriön koordinoimia vapaaehtoisia sopimuksia, green deal –sopimuksia on tehty vuodesta 2016 alkaen. Green deal –sopimus on vapaaehtoinen ja määräaikainen sopimus, jonka avulla etsitään ratkaisuja ilmastohaasteisiin, luonnonmonimuotoisuuden vähenemiseen, luonnonvarojen ylikulutukseen ja kiertotalouden edistämiseen Suomessa. Sopimuksia tehdään valtion, muun julkisen sektorin ja elinkeinoelämän välillä. Green deal -sopimukset tuovat yhteen tahot, joilla on keskeinen rooli toivottavan muutoksen aikaansaamisessa.

Ympäristöministeriön koordinoimia vapaaehtoisia sopimuksia on kutsuttu vuodesta 2016 alkaen green deal –sopimuksiksi, ennen kuin Euroopan komission Vihreän kehityksen ohjelma (Green Deal) käynnistettiin vuonna 2019. Terminologia aiheuttaa haasteita ja siksi on suositeltavaa, että käytetään täsmällisempää ilmaisua muodossa ympäristöministeriön vapaaehtoiset sopimukset (green deal –sopimus, pienellä kirjoitettuna). Green deal –sopimuksilla voidaan toimeenpanna tai vauhdittaa vihreään siirtymään, kiertotalouteen tai kestäviin julkisiin hankintoihin liittyviä ohjelmia, kuten kiertotalousohjelma, muovitiekartta, innovatiivisten julkisten hankintojen ohjelma ja kansallisen hankintastrategian kestävyystavoitteet.

Nyky-lainsäädännön toimeenpanoa voidaan tehostaa tai täydentää green deal -sopimusten avulla. Niissä voidaan myös asettaa lainsäädäntöä ankarampia tavoitteita ja saavuttaa tietyt tavoitteet ilman lisäsäätelyä. Sopimukset tarjoavat lainsäädäntöä joustavamman toimintamallin etsiä tehokkaimpia, toimivimpia, ajankohtaisimpia ratkaisuja yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

Sopimusosapuolet sitoutuvat kunnianhimoisiin tavoitteisiin, joilla tähdätään ympäristön ja yhteiskunnan kannalta merkittäviin vaikutuksiin. Green deal -sopimuksilla haetaan verrattain nopeasti saavutettavissa olevia tuloksia. Sopimuksilla pyritään tuomaan lisäarvoa nykytilaan etsimällä yhdessä sopimusosapuolten kesken uusia ratkaisu- ja toimintamalleja valittujen haasteiden ratkaisemiseksi. Osapuolten toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi ja tavoitteiden toteutumisen seuranta kirjataan sopimukseen.

Green deal -sopimukset ja niihin tehdyt sitoumukset ovat osa Suomen kestävä kehityksen toimikunnan yhteiskuntasitoumusta. Yritykset ja julkiset toimijat sitoutuvat edistämään sopimusten mukaisia tavoitteita ja toimia tekemällä ministeriön tai ministeriöiden hyväksymän sitoumuksen Sitoumus 2050 –sivustolla.

1.1. Green deal –sopimusten elinkaaren, roolien ja hyötyjen selkiyttämistä varten opas sidosryhmille

Vapaaehtoista sopimista on sovellettu hyvin erilaisiin tarpeisiin ja kertynyt kokemus on kehittänyt toimintamallia. On tunnistettu tarve selkeään oppaaseen green deal –sopimusten valmisteluun, seurantaan ja hallintaan. Green deal –sopimuksissa osapuolina on useita erilaisia sidosryhmiä ja toimijoita, myös muita ministeriöitä, joka osaltaan lisää tarvetta käytännön oppaalle. Oppaan tarkoituksena on myös selkiyttää osapuolten hyötyjä ja panoksia.

Opas jakautuu vapaaehtoisen sopimuksen eri vaiheisiin, joita ovat 1. Tarpeen tunnistaminen, 2. Valmisteluvaihe, 3. Sopimusneuvottelut, 4. Sopimuksen solminen (tai neuvotteluiden päättäminen), 5.

Väliarviointi, 6. Loppuarviointi. Oppaassa käydään kaikki elinkaaren vaiheet läpi sekä tuodaan esille tarvittavat roolit ja tehtävät.

Green deal –sopimuksia kaksi erilaista sopimusmallia, joista toinen solmitaan elinkeinoelämän toimialaliittojen tai yhdistysten kanssa (malli a). Ja toinen solmitaan julkisen sektorin toimijoiden kanssa, kuten kunnat, virastot tai julkisomisteiset yhtiöt (malli b).

Sopimusmalli	Ministeriö/virasto	Toimialaliitto/ yhdistys	yrietykset	Kunnat, virastot, julkiset organisaatio
a	x	x	x	(x)
b	x			x

Oppaan toivotaan edistävän green deal –sopimusten tunnettuutta ja hyväksyttävyyttä yhtenä hallinnollisena ohjauskeinona sidosryhmien keskuudessa ja antavan toimintamallia koordinoivalle ympäristöministeriölle paremmat valmiudet sopimustoiminnan koordinointiin.

Lähtökohtaisesti ympäristöministeriön green deal –sopimukset ovat yhteiskehittämisen raameja, joissa yhteisesti sovittuja tavoitteita toteutetaan kunkin sopimusosapuolen omilla resursseilla ja toimenpiteistä ja tuloksista raportoidaan läpinäkyvästi.

Liite 1 Voimassa olevat green deal –sopimukset <https://ym.fi/green-deal-sopimukset>

Liite 2 green deal –sopimusten elinkaaren vaiheet ja toimijoiden vastuut

Liite 3 green deal –sopimusten päivitetty mallipohja

Liite 4 green deal –sopimusten arviointiohje

1.2 Milloin vapaaehtoinen sopimus kannattaa tehdä ja milloin ei?

Green deal –sopimukset ovat yksi ympäristöpolitiikan ohjauskeinoista. Sopimuksia voidaan käyttää muiden hallinnollisten ohjauskeinojen, kuten esimerkiksi ohjelmien, suunnitelmien ja sitoumusten vaihtoehtona tai toimeenpanossa, mutta myös korvaamaan perinteistä lainsäädännöllistä ohjausta tai lainsäädännön rinnalla. Green deal -sopimus saatetaan mainita yhtenä vaihtoehtoisena keinona EU-direktiivin tai jonkin sen artiklan kansallisessa täytäntöönpanossa. Joka tapauksessa green deal –sopimuksen käyttöä ministeriö tai ministeriöt harkitsevat tapauskohtaisesti ensisijaisesti siitä näkökulmasta, kuinka hyvä

ohjauskeino se on verrattuna vaihtoehtoisin keinoihin. Green deal –sopimusta käytetään, kun sen arvioidaan tuottavan parhaan mahdollisen lopputuloksen käsillä olevaan ympäristöpoliittiseen ongelmaan tai haasteeseen.

Eri sidosryhmien panokset ja hyödyt vapaaehtoisesta sopimuksesta

Taho	Panos	Hyöty
Yritys, kunta, muu julkinen organisaatio	Toimenpiteiden toteuttaminen ja vuosiraportointi. Mahdollisuus ohjausryhmä työskentelyyn. Organisaation johdon sitoutuminen	Vaikuttavien ja omalle toiminnalle sopivien toimenpiteiden toteuttaminen yhteistyössä. Oman (liike)toiminnan kehittäminen. Yhteiskehittäminen, tilaisuudet, markkinavuoropuhelut. Hallinnollisesti kevyt. Tulosten seuranta ja vaikuttavuuden arviointi. Kytkevissä omaan strategiaan. Ennakointi ja yhteiset tavoitteet.
Toimialaliitto tai yhdistys	Toimenpiteiden toteuttaminen ja raportointi ministeriölle. Osallistuminen ohjausryhmä työskentelyyn sekä arviointien tekoon. Organisaation johdon sitoutuminen.	Oman toimialan/jäsenistön ympäristötavoitteiden toteuttamisen tuki. Toimialan toimenpiteiden koordinointi. Yhteistyö ministeriöiden ja muiden toimijoiden kanssa. Ennakointi ja yhteiset tavoitteet.
Ministeriö tai virasto	Koordinaatio ja asiantuntija työpanos. Omien velvoitteiden toteuttaminen ja organisaation johdon sitoutuminen.	Ohjelman tai strategian toimeenpanon tuki. Lainsäädännön vauhdittaminen tai kansallisen toimeenpanon vaihtoehto. Ennakointi tulevaan sääntelyyn. Rääätälöitävissä eri toimijoiden tarpeiden ja kyvykkyyksien mukaan. Tuloksellinen sidosryhmäyhteistyö.

Green deal –sopimusten tarkoitus on vauhdittaa, yhteiskunnan kannalta merkittäviä vaikutuksia (erityisesti ympäristölle) ja tuoda lisäarvoa verrattuna nykytilaan

Green deal-sopimuksen soveltuvuuden arviointi on aina tapauskohtaista ja harvoin helppoa. Kun harkitaan green deal-sopimuksen käyttöä tarpeen tunnistamisvaiheessa (kts tarkemmin luku 2.1), muutamia lähtökohtaisesti sovellettavia periaatteita (kriteereitä) voidaan kuitenkin nostaa:

1. Green deal -sopimus ei ole selvitys, tiedonvaihto- tai tutkimushanke. Jos ympäristöongelman osalta ollaan vasta selvitysvaiheessa, niin green deal –sopimus ei ole tässä vaiheessa vaihtoehto. Green deal -sopimus on politiikkatoimi, jolla pyritään tunnistetun ja hyvin analysoidun ongelman ratkaisemiseen mahdollisimman tarkkaan harkitun vaikutusmekanismin avulla.

2. Sopimuksen tulee tuottaa lisäarvoa verrattuna tilanteeseen, jossa sopimusta ei tehtäisi. Toisin sanoen sen tulee tuottaa sellaista mitattavissa olevaa tulosta, jota ei muutoin tapahtuisi esimerkiksi voimassa olevan lainsäädännön vaatimuksia noudattamalla. (Tällöinkin green deal -sopimus voi olla vaihtoehto uudelle, entistä tiukemmalle lainsäädännölle.)
3. Sopimus on lähtökohtaisesti hyvä vaihtoehto silloin, kun pyritään saavuttamaan yleisempi ympäristöpoliittinen tavoite, mutta sen saavuttamisen kannalta tehokkaimmat toimenpiteet vaihtelevat toimijakohtaisesti ja paras tietämys tehokkaista toimenpiteistä on toimijoilla itsellään. Tällöin suoraan toimenpiteistä säätäminen lainsäädännöllä johtaa helposti jäykkään ja tehottomaan sääntelyyn.
4. Sopimuksen vaikuttavuuden kannalta on eduksi, jos toimialalla ja siihen kuuluvilla yrityksillä on liiketoiminnallinen intressi sitoutua sopimukseen ja toteuttaa sitä edistäviä uusia ratkaisuja ja toimenpiteitä. Sopimuksen tarkoituksena on yhteiskehittää uusia käyttöönotettavia ratkaisuja.
5. Sopimus ei ole helppo tai nopea ratkaisu. Neuvottelut vaativat aikaa ja green deal -sopimus edellyttää aina kaikkien osapuolten valmisteluresurssien sitomista. Green deal -sopimus vie resursseja myös toimeenpanovaiheessa: sen toteutumista arvioidaan ja osia sopimuksesta voidaan joutua neuvottelemaan uudelleen.
6. Aloitettut neuvottelut eivät aina johda sopimukseen. Sopimuksen hyötyjä ja haittoja tulee arvioida ja punnita jatkuvasti muun ohella edellä mainittujen periaatteiden valossa. Jos jokin muu ohjauskeino (tai se, että ei tehdä mitään) vaikuttaa paremmalta, green deal -sopimus neuvotteluita ei jatketa. Tämä ei estä muun yhteistyön jatkumista.

Silloin kun, tarve pystytään määrittelemään seurattavaksi sopimustavoitteiksi tietyssä määräajassa, se tuottaa lisäistä tulosta/vaikuttavuutta suhteessa lainsäädäntöön, ja toimiala/ yritykset suhtautuvat vapaaehtoiseen sopimusmalliin myötämielisesti ja riittävän kattavasti haluavat sitoutua ja sitoa tähän omia resurssejaan, on green deal –sopimus oikea valinta.

2. Vapaaehtoisten sopimusten elinkaaren vaiheet

Green deal –sopimusten elinkaari kaaviossa 1. on esitetty kaikki kuusi vaihetta ja niihin liittyvät pääasialliset toimenpiteet t. Kappaleen 2 alaluvut avaavat kutakin vaihetta yksityiskohtaisesti, nostaen esille keskeiset tehtävät ja roolit.

2.1 Tarpeen tunnistaminen

Elinkaaren ensimmäinen vaihe, tarpeen tunnistaminen on lähtökohtaisesti ministeriöiden ja virastojen sisäistä työtä. Arvioinnissa hyödynnetään kohdassa 1.2 esiteltyjä näkökohtia.

Tarpeen tunnistamisen vaiheen kesto voi olla hyvinkin lyhyt. Ohjenuorana idean tai tarpeen ”kypsyiden” arviointiin on, että green deal –sopimusten valmistelu- ja neuvotteluvaihe olisi hyvä saada toteutettua kokonaisuudessaan noin 1 – 1,5 vuodessa. *Tarkoituksena on, että vapaaehtoisten sopimusten valmistelulla on selkeä aikatavoite ja prosessi, jolloin green deal –sopimusten kokonaisuus on hallittavissa. Näin myös*

ministeriöiden/viraston sekä neuvotteluosapuolten omien resurssien suunnittelu on helpompaa ja neuvotteluprosesseista ei muodostu tarpeetonta hallinnosta taakkaa.

Itse green deal –sopimuksen kestoksi suositellaan noin viittä (5) vuotta. Sopimukseen voi kirjoittaa jo valmisteluvaiheessa mahdollisia optiokausia, jolloin se voidaan jaksottaa sopivan mittaisiksi kausiksi ennakoiden toimintaympäristön muutoksia. Toiminta- ja säädösympäristön muutos on jatkuvaa, joten on haasteellista laatia tavoitteisiin sidottua sopimusta riittävälle tarkkuustasolla pitkälle aikavälille. Green deal –sopimusten ohjausryhmien tehtävänä onkin aktiivisesti tarpeen mukaan esittää päivityksiä sopimuksen tavoitteisiin, toimenpiteisiin ja seurannan tapaan.

Jos tunnustetaan, että tarve on ennemminkin selvitys- tai tutkimushankkeelle, niin tämä tehdään ennen kuin edetään green deal –sopimusneuvotteluihin. Esiselvitys voi hyvin olla osa valmisteluvaihetta, mutta kannattaa rauhassa odottaa sen tuloksia ennen kuin edetään green deal –sopimusneuvotteluihin.

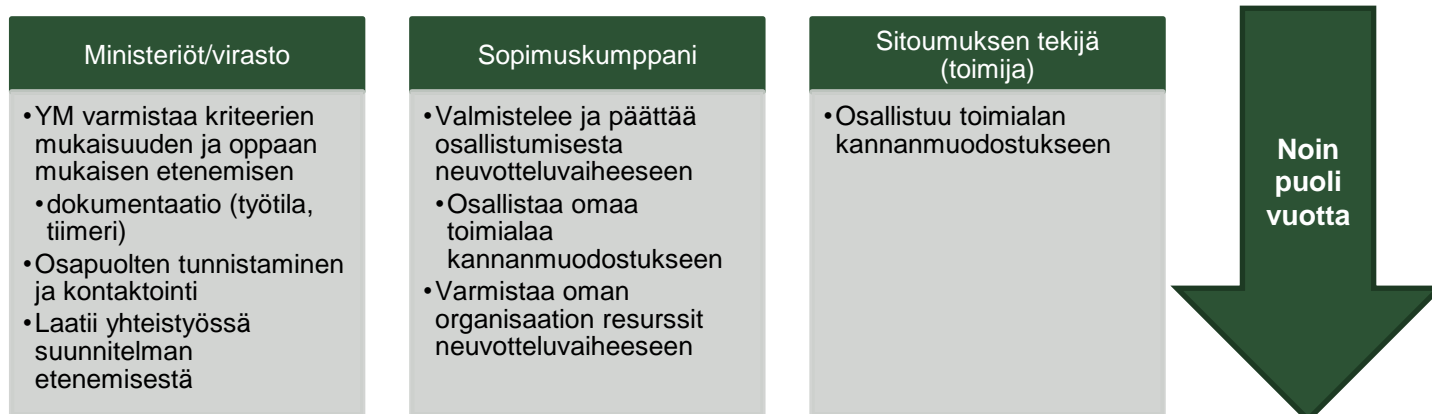
2.2.Valmisteluvaihe

Valmisteluvaiheessa ministeriöt/virastot kutsuvat mukaan potentiaaliset sopimusosapuolet ja käyvät heidän kanssaan alustavia keskusteluja sekä yhdessä tunnistavat toimintaympäristön muutoksia. Green deal -sopimus tarkoittaa, että yhteisesti sovitaan kunnianhimoiset ja seurattavissa olevat tavoitteet, sekä toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi. Keskusteluissa käsitellään tunnistamisvaiheessa tehtyä alustavaa ehdotusta green deal –sopimusneuvotteluiden kohteeksi.

Lainsäädäntöön verrattuna green deal –sopimusmalli on joustavampi ja toiminnan monimuotoisuuden paremmin huomioiva toimintamalli, joka tarjoaa yrityksille, kunnille ja muille toimijoille enemmän joustoa toteuttaa toimet niille sopivammalla tavalla. Green deal –sopimusmalli edellyttää uusien ratkaisuihin ja toimintamallien kehittämistä osana sopimusten valmistelua ja toimeenpanoa sekä vahvaa keskinäistä vuorovaikutusta ja sitoutumista sopimuksen kaikilta sopimusosapuolilta.

Valmisteluvaiheessa potentiaaliset sopimusosapuolet ilmaisevat valmiutensa aloittaa sopimusneuvottelut ministeriön/ministeriöiden kanssa.

valmisteluvaiheen (2.) roolit ja tehtävät

Kriteerit neuvotteluvaiheeseen etenemiselle:

- ajateltu sopimuksen kohde (ongelma/haaste) toteuttaa keskeisiä ympäristöministeriön/ministeriöiden/viraston linjaamia ympäristötavoitteita ylittäen voimassa olevan säädännön (lisäisyys)
- green deal –sopimus arvioidaan sopivaksi keinoksi ongelman/haasteen ratkaisemiseksi
- idea tai aihio on sopivassa kypsyyssvaiheessa, mukaan lukien lähtötiedon tarve ja säädösvalmistelu
- potentiaaliset sopimusosapuolet on tunnistettu ja heillä on selkeä intressi ja halukkuus lähteä green deal –sopimusneuvotteluprosessiin ja riittävät mahdollisuudet toteuttamiseen

2.3 Sopimusneuvottelut

Yleensä green deal –sopimuksen osapuolina on ministeriöiden lisäksi virastoja, toimialaliittoja, yhdistyksiä, etujärjestöjä, jolloin toimijat (yritykset, kunnat tms) liittyvät sopimukseen tekemällä sitoumus2050-sivustolla sitoumuksen ao green deal sopimukseen. Green deal –sopimuksessa määritellään yhdessä sovittujen tavoitteiden lisäksi sopimusosapuolten toimenpiteet mahdollisimman yksityiskohtaisesti, sekä myös liittyvien toimijoiden toimenpiteet ja seurannan tavat. Green deal –sopimuksia tehdään myös suoraan kuntien ja virastojen kanssa.

Aluksi laaditaan tavoitteet ja ensimmäinen versio sopimusluonnoksesta

Green deal –sopimusneuvotteluiden aluksi ministeriöt (tai virasto) sopivat potentiaalisten sopimusosapuolten kanssa alustavan tavoiteaikataulun, sen lisäksi, että heti sopimusneuvotteluiden alkaessa alustavat tavoitteet, toimenpiteet, seurannan tavat kirjataan ylös sopimusluonnoksen ensimmäisen version muotoon. Sopimusneuvottelut ovat luottamuksellisia keskusteluita ja niiden sisällöistä ei lähtökohtaisesti viestitä muille tahoille. Sopimusneuvotteluiden käyminen ja mukana olevat tahot ovat toki julkista tietoa. Sopimusosapuolia kannustetaan käymään tarpeen mukaan koordinoivia kannanmuodostus keskusteluita oman toimialan toimijoiden kanssa.

Yksi keskeisistä kirjattavista tavoitteista on yleensä sopimuksen kattavuustavoite. Heti alkuvaiheessa on hyvä miettiä, että mitä sopimus tulee tarkoittamaan siihen liittyvien toimijoiden (yritykset, kunnat tms) kannalta, jotka eivät ole varsinaisia sopimusosapuolia. Sopimusluonnoksen tekeminen ohjaa neuvotteluita oikeaan suuntaan ja ensimmäinen tavoite on saada neuvoteltua yhteiset tavoitteet. Tämän jälkeen kannattaa vasta pureutua tarkemmin toimenpiteisiin ja seurannan mittareihin.

Sopimusneuvotteluissa sovitaan myös siitä, miten sopimuksen tavoitteiden ja toimenpiteiden seuranta tehdään vuosittain. Sopimusosapuolten toimenpiteiden ja tavoitteiden toteutumisen seuranta tehdään vuosittaisilla raporteilla ympäristöministeriölle/ministeriöille ja sopimukseen liittyneiden, sitoumuksen tehneet toimijat raportoivat sitoumus2050-sivuston raportointijärjestelmästä. Mallisopimussopimus pohjan sopimusehdoissa on määritelty sopimusosapuolten, sitoumuksen tehneiden sekä koko sopimuksen irtisanomisen perusteet ja siihen liittyvä menettely.

Neuvotteluissa on hyvä huomioida, että sopimusosapuolet osallistuvat green deal –sopimuksen ohjausryhmään. Ohjausryhmä seuraa tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumista sopimusosapuolten sekä sitoumuksen tehneiden toimijoiden osalta.

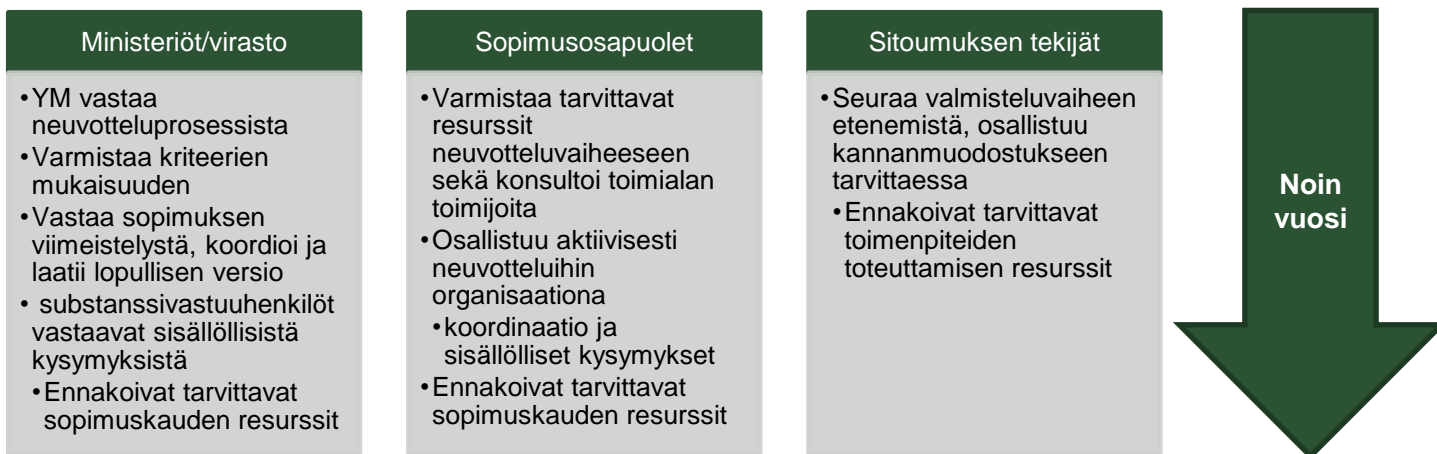

Arvioinneista sopiminen ja optiot

Edellisten lisäksi *olennaisia kohtia sopimuksessa on väli- ja loppuarviointi sekä miten sopimus päättyy tai mahdollinen optio ja sen myötä tarpeenmukaiset uudet tavoitteet ja toimenpiteet otetaan käyttöön.*

Green deal –sopimuksen ohjausryhmän tehtäviin kuuluvat vuosittaisten raportointien tulosten analysointi ja tarvittavien (vauhdittavien) toimenpiteiden määrittely, sekä mahdollisten uusien tavoitteiden asettaminen, jos tavoitteet saavutetaan ennen sopimuskauden päättymistä. *On tärkeää määritellä sopimuksessa väli- ja loppuarviointien ajankohta, vastuutahot ja kunkin sopimusosapuolen tähän tarvitsemat resurssit, arviointiin käytettävä aineisto (siltä osin kuin on mahdollista).* Arviointi voidaan tehdä ulkopuolisen asiantuntijan tekemänä tai opinnäytetyönä, Arviointi voidaan tehdä myös sopimusosapuolten edustajien työryhmänä, jossa tarvitaan kultakin osapuolelta asiantuntija resursseja. Arvioinnissa hyödynnetään green deal –sopimusten arviointiohjetta liite 4.

Sopimusneuvottelu vaiheen (3.) keskeiset roolit ja tehtävät

Kriteerit sopimuksen allekirjoittamiseksi:

- *Neuvottelutuloksena syntyneen green deal –sopimuksen solmimisella saavutetaan lisäarvoa verrattuna esim. lainsäädännön säätämiseen*
- sopimusosapuolina ovat tavoitteiden toteuttamisen kannalta keskeiset toimijat ja toimialat
- *jokaisella sopimusosapuolella on tavoitteiden toteuttamiseksi sopimuskauden ajalle riittävät sisällölliset ja viestinnälliset resurssit (ml viestintäkampanjat, datan tuottaminen ja analysointi, väli- ja loppuarvioinnit sekä sopimuksen hallinta).*
- sopimuksen tavoitteiden toteuttaminen sopimuskauden aikana vaikuttaa toteuttamiskelpoiselta
- tavoitteiden ja tulosten seuraamiseksi on kyetty asettamaan selkeät mittarit, joihin tarvittava aineistoon käytettävissä
- Sopimukseen liittyvien toimijoiden (yritykset, kunnat tms.) toimenpiteet ovat vaikuttavia ja niiden seuranta tuottaa tavoitteiden saavuttamisen kannalta keskeistä tietoa. Lisäksi sopimuksessa on

varmistettu sopimusehdoin, sopimuksen riittävän kattavuuden saavuttaminen sekä mietitty seuraamukset sopimuksen noudattamatta jättämiselle

2.4 Sopimuksen solmiminen

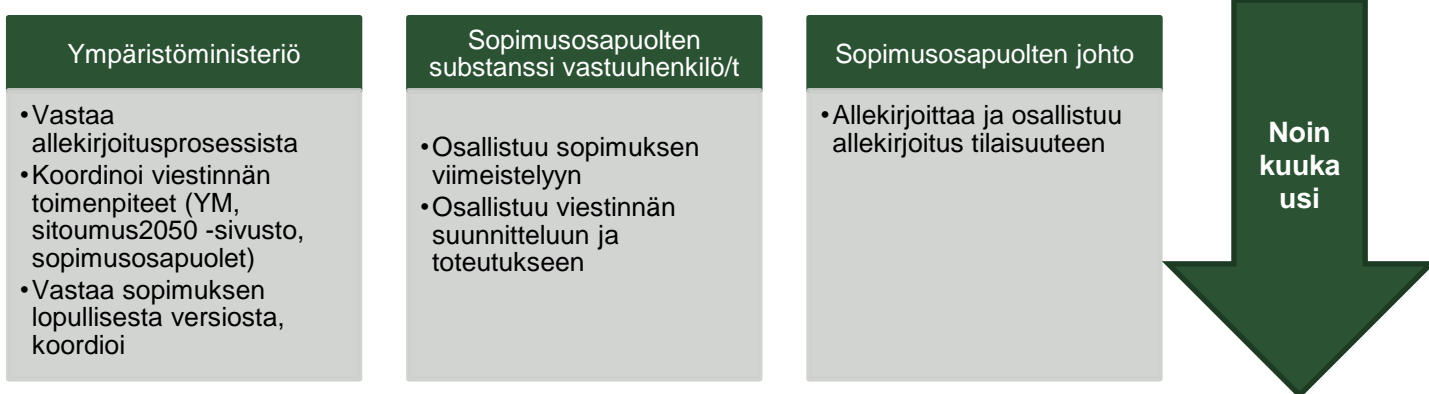
Green deal –sopimus allekirjoitetaan, kun vaiheen kriteerien katsotaan täyttyvän. Kukin sopimusosapuoli päättää osaltaan sopimuksen allekirjoittamisesta ja huolehtii toimivaltaisen allekirjoituksen. Allekirjoitusvaihe on enemmänkin hallinnollinen ja viestinnällinen, kuin sopimuksen kohteeseen liittyvää asiantuntijapanosta vaativa. Sopimuksen solmimisen prosessista vastaa ympäristöministeriön green deal –koordinaattori.

Viestintä

Ympäristöministeriön viestintä tekee yhteistyötä green deal –sopimuksen muiden osapuolten viestinnän kanssa, jotta viestintä on ajallisesti ja sisällöllisesti yhteneväistä.

Allekirjoitettu green deal –sopimus julkaistaan sitoumus2050-sivustolla. Green deal –koordinaattori vastaa sopimuksen viestinnästä sitoumus2050-sivustolla (VNK), jonne teknistä tukea tarjoava toimittaja (Motiva, sähköposti sitoumus2050@motiva.fi) päivittää green deal-sopimukselle oman alasivun. Green deal –sopimuksen omalla sivulla avataan sopimuksen tavoitteet ja kerrotaan kuinka sopimukseen voivat toimijat liittyä tekemällä oman sitoumuksen. Sitoumus2050-sivuostolle viedään myös allekirjoitettu sopimus. Sopimusosapuolilla on velvollisuus viestiä omia kanavia hyödyntäen sekä neuvoa oman alansa toimijoita liittymään sopimukseen.

Allekirjoitusvaiheen 4. keskeiset tehtävät ja roolit

2.5. Sopimuskausi (ennen väliarviointia)

Kun green deal –sopimus on saatu allekirjoitettua, alkaa sopimusosapuolten varsinainen työ tavoitteiden toteuttamiseksi. Tämän vuoksi on suositeltavaa, että tarvittavat toimenpiteet ja kokoukset suunnitellaan ja aikataulutetaan mieluiten seuraavaksi vuodeksi eteenpäin.

Jokaisen green deal –sopimuksen ensimmäinen toimenpide on saada sitoumuksia muilta toimijoilta sopimukseen liittymisestä. Sopimusosapuolilla on velvollisuus edistää sopimukseen sitoumuksen tehneiden toimijoiden lukumäärää, erityisesti oman yhdistyksensä tai etujärjestönsä jäsenistöstä (mallisopimus pohja a)

Ilmoitukset green deal –sopimukseen liittymisestä eri toimijoilta tulevat sitoumus2050-sivuston kautta ministeriön vastuuhenkilölle. Ympäristöministeriö tarkistaa tehdyn sitoumuksen ja tarvittaessa on yhteydessä sitoumuksen tekijään. Sitoumus2050 –sivuston teknistä tukea toteuttava toimittaja (Motiva, sähköposti sitoumus2050@motiva.fi) päivittää sitoumuksen sivustolle ympäristöministeriön pyynnöstä.

Raportointi ja seuranta

Vuosittain huhtikuun loppuun mennessä sitoumus2050-sivuston kautta sitoumuksen tehneiltä toimijoilta edellytetään raportointia edellisestä kalenterivuodelta mallisopimusohjelman mukaisesti. Ympäristöministeriön green deal –koordinaattori huolehtii raportointien muistuttamisesta teknisen toimittajan kanssa (Motiva). Sopimusosapuolet raportoivat samassa aikataulussa omista toimenpiteistään ympäristöministeriölle, joka valmistelee ohjausryhmälle koosteen kaikista raportoinneista.

Ohjausryhmä

Ohjausryhmä koostuu sopimusosapuolista. Ohjausryhmän kokoukseen voidaan kutsua tarpeen mukaan muita sopimusosapuolten edustajia tai sitoumuksen tehneitä toimijoita.

Ohjausryhmä seuraa sopimuksen toteutumista neljällä mittarilla: 1) onko asetetut tulokset saavutettu ja toimenpiteet tehty 2) onko käytävissä riittävät toteuttamisen resurssit 3) onko käytettävissä riittävästi/ oikeaa dataa tulosten arviointiin 4) onko yhteistyö sopimusosapuolten kanssa sopimusten tavoitteita edistävää. Ohjausryhmä voi irtisanoa sitoumuksen tehneen toimijan, jos varoituksesta huolimatta toimija ei toteuta toimenpiteitä ja raportointia sitoumuksen mukaisesti.

Mallisopimusohjassa (liite 3) tarkemmin ohjausryhmän tehtävistä.

Viestintä ja yhteistyö

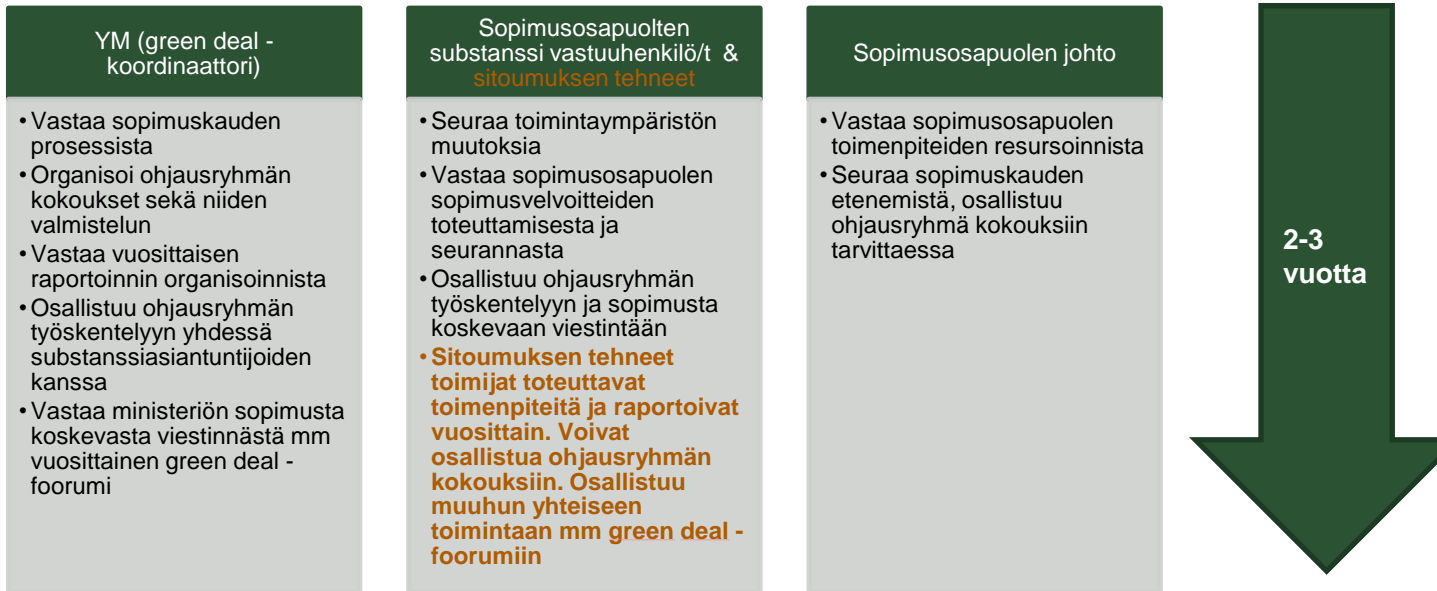
Green deal –sopimus on julkinen asiakirja. Green deal –sopimuksen osapuolet sekä sitoumuksen tehneet toimijat sekä vuosittainen raportointi ovat julkisesti nähtävillä sitoumus2050-sivustolla.

Sopimuksista irtisanottujen sopimusosapuolten sekä sitoumuksen tehneiden tiedot ovat julkisesti nähtävillä sitoumus2050-sivustolla mallisopimusohjelman sopimusehdon mukaisesti.

Vuosittainen green deal –sopimusfoorumi kokoaa tahot, jotka ovat mukana green deal –sopimusten kanssa, niin valtion puolelta kuin myös muista sidosryhmistä. *Foorumissa kerrotaan kunkin green deal –sopimuksen tuloksista ja muista keskeisistä toimenpiteistä, kuten väli- tai loppuarvioinneista.* Sen lisäksi green deal –foorumi toimii toimintamallin kehittämisen ja viestinnän välineenä. Green deal –foorumissa myös sopimusosapuolet ja liittyneet toimijat saavat näkyvyyttä sekä voivat halutessaan osallistua kehitystyöhön.

Sopimuskauden (5.) keskeiset toimenpiteet ja roolit

2. 5.1 Väliarviointi

Green deal –sopimuksen väliarvioinnista sovitaan sopimusneuvotteluissa mahdollisimman tarkasti. Toimintaympäristön muutokset otetaan kuitenkin huomioon, kun tulevaa väliarviointia valmistellaan. Tämä saattaa tarkoittaa väliarvioinnin ajankohdan siirtämistä esimerkiksi puuttuvan datan vuoksi tai toiminnan hitaan käynnistymisen vuoksi tai lainsäädännön valmistelu ja voimaantulon aikatauluista.

Väliarviointi voi edeltää mahdollisen sopimusoption käyttöönottoa, jolloin sopimusneuvotteluissa on sovittu sopimuksen pituudeksi esimerkiksi 3 vuotta ja sen lisäksi 3 vuoden optio. Tässä esimerkkinä olevassa tapauksessa väliarvio toimii samaan tapaan kuin loppuarviointi ja siinä otetaan kantaa option käyttöönoton hyödyllisyydestä. Jos optio ympäristöministeriön esityksestä otetaan käyttöön, esitellään green deal –sopimuksen osapuolille päivitetty sopimusluonnos. Tässä kohtaa käydään ns kevennetty sopimusneuvottelu. Jos optiokausi käynnistyy, tiedotetaan siitä sitoumuksen tehneitä tahoja ja heillä on mahdollisuus sitoumus2050 –sivuston kautta täydentää jo tehtyä sitoumusta tältä osin.

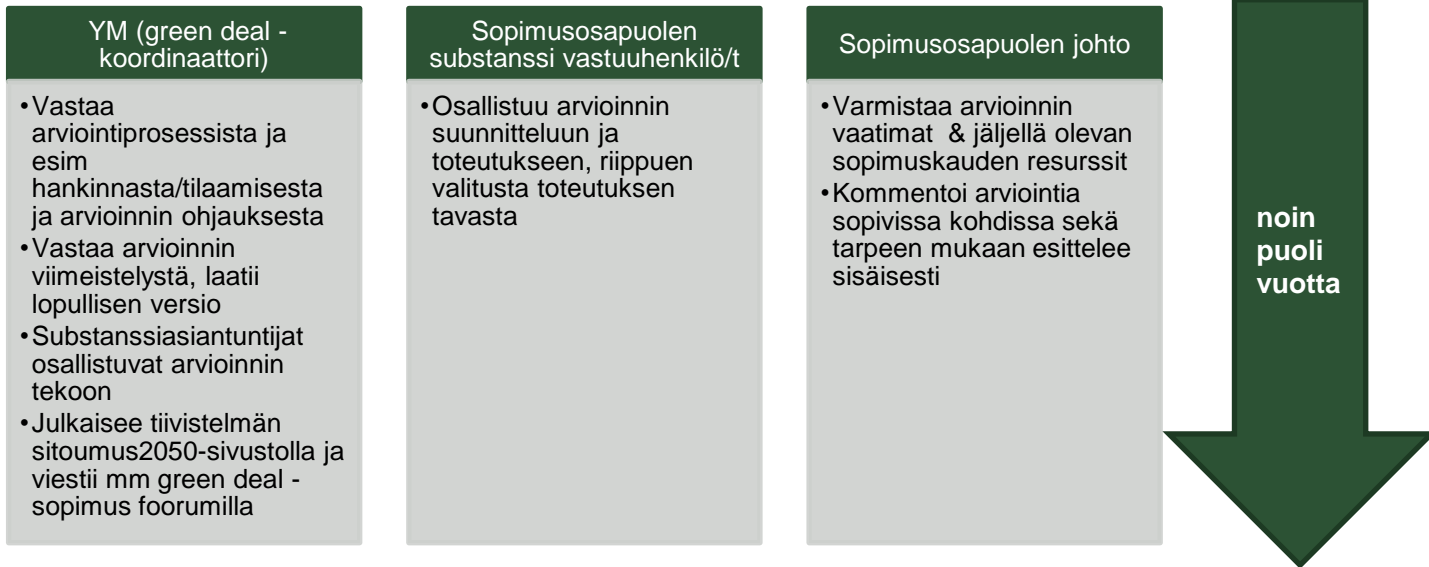
Väliarviointi voidaan tehdä toimeksiantona ulkopuoliselle taholle, ostopalveluna tai opinnäytetyönä tai se voidaan tehdä sopimusosapuolista koostuvana asiantuntijatyöryhmänä. Väliarviointia valmistellaan edellisen vuoden syksyllä, jolloin voidaan varmistaa sitä varten tarvittavat resurssit sopimusosapuolilta.

Väliarviointien loppuraporteista tehdään julkiset tiivistelmät sitoumus2050-sivustolle.

Arviointiohje liite 4

Arviointivaiheen keskeiset tehtävät ja roolit

2.5.2. Sopimuskausi (väliarvioinnin jälkeen)

Kts kohta 2.5. Muutoin sama kuin kohta 2.5, vain väliarvioinnin kohta muuttuu siten, että se korvataan loppuarviointiksi. Vaiheen kesto yleensä 2-3 vuotta. Väliarvioinnin tuloksena on sopimuksen toimenpiteiden ja tavoitteiden mahdolliset muutosehdotukset, joiden pohjalta sopimusosapuolet neuvottelevat muutoksista ohjausryhmän kokouksessa. Muutosten toteuttamiseen tulee olla varmistettuna riittävät voimavarat sopimusosapuolilta.

2.6. Loppuarviointi

Kts kohta 2.5.1 ., täydentyy loppuarvioinnin lisäohjeilla

- Koko sopimuskauden tulokset suhteessa tavoitteisiin, myös mahdollisesti päivitettyihin
 - Tavoitteiden raportoinnin, toteutettujen velvoitteiden & poikkeamien ja korjaavien toimenpiteiden raportoinnin sekä yhteistyön kuvauksen aineistojen pohjalta
- Säädosympäristön ja muun toimintaympäristön kehitys suhteessa tavoitteisiin
- Muu yleinen vaikuttavuuden arviointi
- Asiantuntija-arvio sopimuksen jatkamisesta ts mitä lisäarvoa tuottaa ja millä ehdoilla

2.6.1 Sopimuksen päättäminen tai jatkosta sopiminen

Loppuarvioinnin johtopäätösten perusteella ympäristöministeriö ehdottaa, joko sopimuksen päättämistä tai sen jatkamisesta sopimista.

Loppuarvioinnissa huomioidaan sopimusosapuolten ja toimialan valmiudet ja halukkuus sopimuksen jatkolle. Arvioinnissa keskeistä on tarkastella päättyvän sopimuksen vaikuttavuutta sekä toimintaympäristön muutosta suhteessa sopimuksen alkuperäisiin tavoitteisiin.

Loppuarvioinnissa tarkastellaan lainsäädännön kehitystä. Sen lisäksi huomioidaan innovaatiot ja rahoitus, jotka saattavat mahdollistaa tavoitteet, jotka aiemmin katsottiin liian kaukaisiksi. Saattaa myös olla, että toimijakentässä on tapahtunut huomattavia muutoksia ja on tarkoituksen mukaista lisätä tai vähentää sopimusosapuolia. Lähtökohtaisesti uuden sopimuskauden tavoitteiden tulee olla edellistä kunnianhimoisempia ja keskeisenä tavoitteena on lisätä sopimuksen kattavuutta

Arvioinnissa tarkastellaan myös muita voimassa olevia ja valmistelussa olevia green deal –sopimuksia ja pohditaan näiden välisiä yhteistyön mahdollisuuksia, mahdollisesti jopa syötteitä muiden green deal –sopimusten huomioitaviksi. Tärkeää on myös tarkastella muuta valmistelu ja säädöstyötä, joka liittyy sopimuksen aihepiiriin.

Riippuen sopimuksessa olevasta mahdollisesta kirjauksesta sopimuksen jatkamisesta (mm. jatkuu ilman erillistä sopimusta xx kaudelle, jatkuu optiokaudelle xx –xx Ympäristöministeriön esityksestä) selvitetään sopijaosapuolten kanta sopimuksen jatkamiseen ja tehdään esitys sopimuksen jatkamisesta sopimusosapuolille.

Sopimuksen päättämisestä tai jatkamisesta viestitään asianmukaisesti. Jos sopimusta päätetään jatkaa ilman sopimuksessa jo valmiina olevaa kirjausta automaattisesta jatkamisesta, menee se uudestaan allekirjoitettavaksi (kohta 4.). Jos loppuarviointi osoittaa, että green deal –sopimusta tulisi merkittäväksi muuttaa, mennään sopimusneuvotteluvaihe nopeutetussa aikataulussa (kohta 3.).